

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

N o g l e F r a g m e n t e r

o m

DR. RASMUS ENVOLDSSEN BROCHMANS

Rectorat ved Kiøbenhavn's Universitet i Aarene

1658 og 1659.

(Af utrykte Efterretninger.)

E t I n d b y d e l s e s s k r i f t

til den offentlige Examen

i det

SCHOUBOESKE OPDRAGELSESI NSTITUT

d. 19 Sept. 1803.

Forfattet af

M a g. L. E N G E L S T O F T.

*Professor i Historie og Geographie ved Kiøbenhavn's Universitet og Sekretær ved
det kongelige Bibliothek.*

K i ø b e n h a v n.

Trykt hos Bogtrykker og Skriftstøber K. H. Seidelin

Filestræde No. 94.

**Statens pædagogiske Studiesamling
København V.**

Det er et frydeligt Bevis paa den fremskridende Oplysning iblant os; at Undervisnings- og Opdragelsesvæsenet nu betragtes som en Sag af överste Vigtighed, og at alle didhörende Anstalter og Bestræbelser ere Gienstanden saavel for de offentlige Autoriteters Opmærksomhed som for Nationens i Almindelighed. Det Schouboeske Opdragelsesinstitut, i Plan, Omfang og Flor et af de første i vort Fædreland, har ved mere end een Anledning gjort denne behagelige Erfaring. Dets aarlige offentlige Prøver bleve stedse hædrede med de meest anseelige og oplyste Medborgeres talrige Nærværelse. Det smigrer sig med det Haab, at det samme vil vorde Tilfældet denne Gang, og jeg paatog mig saa meget hellere at

*være dette Önskes Tolk, som Ingen bedre end jeg kiender
Institutets indvortes Værd og dets Bestræbelser for i enhver
Henseende at retfærdiggjøre den Tillid, det allerede i saa høi en
Grad har erhvervet sig. — Hvad nærværende literariske Ube-
tydelighed angaaer, da ansaae jeg just en saadan Leilighed
passende til at bringe nogle Brudstykker for Lyset, der ellers
ikke lettelig vare blevne udgivne, og dog for Elskere og Kiendere
af Fædrelandets Historie kunne have et Slags Interesse.*

Kbhvn. d 16 Sept 1803.

FORFATTEREN.

Dr. *Rasmus Envolden Brochman*, der i Aaret 1646 var beskikket til Professor Eloquentiæ ved Kiøbenhavns Universitet, blev d. 22 Maj 1657 eenstemmig valgt til Rector Magnificus efter Dr. *Christian Ostenfeld*, da Mag. *Johan Zoega a)*, som Raden egentlig tilfaldt, var suspenderet *b)*, og *Bartol. Bartholin c)*, som Valget trafi dennes Sted, undskyldte sig, fordi han havde erholdt Tilladelse at giøre en Reise *d)*. Dette *Brochmans* Rectorat, der varede fra Jun. 1658 til Nov. 1659, er et af de mærkværdigste i Universitetets Aarbøger, formedelst Hovedstadens Beleiring, de akademiske Borgeres Bevæbning, Universitetets mangehaande Trængsler, og endelig formedelst selve Rectors Hændelser og Rectorværdighedens

a) Professor Logicæ et Metaphysicæ.

b) D. 22 Nov. 1656 havde Sekretæren i det tyske Cancellie *Christian Weiner* nedlagt en Anklage imod ham i Consistorium, "fordi han af Riget var undvigt, og uden al Övrigheds Forlov havde understaaet sig at disputere paa et fremmed Akademie pro gradu Doctoris in Theologia, samt andre hans Forseelser" Acta Consist. 1656. Om Anledningen til denne uheldige Doctordisputats med videre. s. *Pontoppidans* Kirchenhist. IV. ved Aar 1653 og 1657. *Worms Lexic.* II, 645 f.

c) Prof. Eloqv. og Antiquarius Regius.

d) Act. Cons. I og 5 Maj 1658.

halvudslukte Glands. I det jeg forbeholder mig en anden Gang maa-
 skee udførligere at oplyse de førstnævnte Gienstande — hvortil en Deel
 utrykte Efterretninger ere forhaanden — vil jeg her indskrænke mig
 til at meddele nogle *Fragmenter* om de tvende sidste, nemlig om *Recto-
 rens personlige Hændelser* og om *Rectorværdighedens Skiæbne* under den
 svenske Krig i Aarene 1658 og 1659. Disse *Fragmenter* har jeg især
 laant af to Kilder. Den ene er et latinsk Haandskrift i det kongl. Bi-
 bliothek e), som foruden den Historie om Kiöbenhavns Beleiring, der
 har vor *Brochman* til Forfatter, og er trykt i Haag 1661. 4. under Titel:
Obsidio Hafniensis cum proelio ad Oresundam, indeholder adskillige
 Brudstykker af samme *Brochman* om Krigen, og deriblant nogle Ef-
 terretninger om hans egne Hændelser, der ikke findes andensteds f).
 Den anden er *Acta Consistorii* for bemeldte Aar i Forening med tilhø-
 rende Copiebog.

Vi ville nu først høre *Brochmans* egen Beretning om sit Rectorats
 Begyndelse, saavidt den rækker, og ledsage den med de fornødne Oplys-
 ninger:

e) Ms. Reg. Fol. No. 89G.

f) Disse *Efterretninger* synes han foreløbig at have laant af en speciel Historie om Uni-
 versitetets Skiæbne under Beleiringen, hvilken han, saavidt jeg forstaaer ham, havde
 isinde at udgive under Titel: *Hafniensis civitatis biennalis obsidii et Academiae ca-
 ssum specimen sive Annales traditi perscriptique fide ac diligentia Erasmi Ervaldi
 Brochmanni, Anni MDCLIX Rectore eodem, et spectabili Facultatis Decano
 Erasmo Windingio*. Disse *Annales Academici*, som han flere Gange omtaler, finder
 jeg inter videre Spor til nogensteds, saa de ventelig ikke ere blevne fuldførte inden
 hans Død. Det omtalte Ms. selv er ikke originalt, men en slet og defect Copie,
 hvori der ikke blot ere store Huller, men og saa mange Afskriverfeil, at man ofte
 maae giette sig til Meningen. Adskillige af dem findes rettede med *Grams* Haand.
 Man seer ogsaa af hans marginal Anmærkninger, at det Exemplar, hvorefter nærvæ-
 rende Copie er gjort, har været defect.

”Da jeg den 10 Juni 1658 var i Frue Kirke høitidelig indsat som Rector Magnificus af min Forgænger, den berømte Dr. *Ostenfeld*, saa var det min første Syssel at begynde fra Religionen, og at sørge for, at Hvelvingerne og Vindverne, som vare deels skrøbelige af Ælde, deels brøstfældige af Mangel paa Tilsyn, kunde ved en offentlig Foranstaltning vorde udbedrede. Disse mine Bestræbelser, skiønt de ei bleve udadledede, som det pleier at gaae med de beste og nyttigste Anstalter, manglede ikke Fremgang; thi Gud var selv tilstede, og som sin egen Sags Forsvarer lod sin Styrelse diensynlig kiende, paa det at den haarde Dom: Hag. II, 4—12. ikke skulde fældes over vore Sæder som lignende. Saa forunderlig og uventet et Bifald fandt dette Forslag hos Consistorium, saa hastig blev det bekræftet ved en formelig Beslutning, at jeg ikke uden Grund sagde oven for, at Guddommen selv havde sin Styrelse heri, og op-tændte i Hierterne en hellig Iyer til saa gudeligt et Verks Fremme g).

- g) Om denne Consistorii Beslutning at lade Frue Kirke udbedre findes en ordentlig Beretning i Acta Consist. 13 og 18 Jul. 1658. Man seer deraf, at der paa den Tid vare Boglader i Kirkens Bygning; thi i Rectorens Forslag til Consistorium ønskes ogsaa, at man vilde ”forekomme verdslig Kiøbhandel, som i Kirken drives formedelst de Boglader” og i Beslutningen heder det: ”Bogførerne skal strax udsiges Kirken ledig at giøre til førstkommende Mikkelsdag og for høi vigtige Aarsagers Skyld aldrig herefter mere nogen, i hvem han er og hvor høi Leie han byder, nøgen Stade i Kirken bevilges, Bøger eller noget andet, i hvad det nævnes kan, fal at holde, paa det Kirken ei ved sliq verdslig Handels Drivelse skal vanhelliges og profaneres.” Boglader bleve ellers i ældre Tider af den gemene Mand ansæete for et Slags gudelige eller geistlige Indretninger, af den naturlige Aarsag, at man der fik Bibler, Psalme- og Bønnebøger; og dengang bestod Boghandelen næsten ikke i andet. Derfor indfører Holberg i Peder Paars 4 Bog 1 Sang sin jydsk Børgers saaledes at klage over Tidernes Ugudelighed:

Det Huus til Hestestald nu giort er af Hans Menz,
Som i min Barndom var en Klokker-Residentz;
Kun lidet deraf var tilforne en Boglade,
Nu der en Bødker boer, som sælger tomme Fade.

"Derpaa henvendte jeg strax min Opmærksomhed paa andre Gjenstande, at jeg, efter at have saaledes rensset Templet, og saa at sige henhættet lykkelige Varsler fra en formildet og forsonet Gud, kunde med desto større Held antage mig Universitetets Anliggender. Opmuntret ved dette Haab og understøttet af Akademiets naadigste Patron Hr. Hofmester *Jochum Gersdorf*, h) erholdt jeg ved Oversekretæren Velb. *Erik*

h) Siden Christian den Tredies Tid' og efter hans Fundats havde Rigscanzleren været bestandig Universitetscanzler eller Patron (Conservator). Da den sidste Canzler *Christen Thomesøn Sehested* var død 1657, og Kongen ingen ny Canzler udnævnte, blev Hofmesteren *Jochum Gersdorf* af *Consistorium* anmodet, at ville i Canzlers Sted være Universitetets Conservator og Patron, hvilket han ogsaa paatog sig. s. Act. Consist. 7 Aug. og 5 Decemb. 1657; men da i Aaret 1660 *Pet. Reetz*, en Svigersøn af ovennævnte *Sehested*, var bleven Canzler, gik ogsaa med det samme Patronatet over til ham. Jeg finder ellers, at det har været Skik, at naar en Universitetspatron eller hans Frue eller anden nær Beslægtet af ham døde i Hovedstaden, skiftedes Professorerne til at vaage over deres Liig; thi da ovenanførte *Christen Sehested* var død, proponerede Rector Magnificus, "at, eftersom sædvanligt var, at Professores skiftedes til at vaage over hans Excellences Liig, tvende hver Nat, ligesom tilforn skeet var over hans Excellences salige Frues og salig *Holger Rosenkranz*'s Liig, som begge døde derudi Huset, Collegæ vilde samtykke, at saadan Vaagen til Taknemmeligheds Tegn nu ogsaa blev efterkommet." Hvorpaa der blev besluttet, "at, naar der begyndtes at vaage, da tvende Professores hver Nat vaagede og det ordiue, nemlig en af *Superiorum Facultatum**) *Professoribus* tilligemed en af *Philosophis*, og hvis en Professor det ikke kunde efterkomme den Nat, som Ordenen hannem tilfaldt, da at bede en af *Collegis* for sig, og derimod siden vaage i hans Sted". s. Act. Consist. 7 Aug. 1657. *Holger Rosenkranz*, ved hvis Liig Professorerne her fortælles at have vaaget, var en Svigerfader af Universitetets Patron *Christen Sehested*, men havde ellers intet havt med det at gjøre, naar jeg undtager, at han engang var under det theologiske Facultets Censur formedelst ikke mindre end fire Slags grove Kiætterier, der skulde findes i hans *Fürstenspiegel*; fra hvilken Troesinquisition Patronens Svigerfader dog slap med en Irettesættelse for uforsigtige Udtryk. Af det anførte Sted af Act. Consist. sees ellers, at *Holg. Rosenkranz* døde hos sin Svigersøn i Kiøbenhavn og ikke, som *Worm* siger i sit *Lexicon*, paa *Rosenholm*. At han døde i Kiøbenhavn, viser ogsaa udtrykkelig det i Anledning af hans Død udstædte akademiske Program, hvori der siges, at Livmedicus *Jac. Fabricius* og Sognepræsten til Frue Kirke *Ole Vind* vare tilstede ved hans Dødsseng.

*) *De hoiere Faculteter*, det vil sige, det theologiske, juridiiske og medicinske, i Modsætning af hvilke det philosophiske Facultet, der indbefatter alle de andre

Krags Mellemlhandling og overordentlige Bevaagenhed paa een Dag de Privilegier i), om hvis Vigtighed, især saa bedrøvelig Universitetets Tilstand og saa trykkende for Hoffet den offentlige Mangel da var, jeg vil lade Efterverdenen dømme, og den som upartisk tildeler

Videnskaber i Flæng, kaldtes og endnu kaldes det *lavere*, ligesom det stedse har havt baade mindre Agtelse og færre Rettigheder end de andre, hvorom Mere, værdt at tage til Eftertanke i en Tidsalder, der kalder sig oplyst, kan læses hos vor *Pram* i hans Forsög om en Høiskoles Anlæg i Norge S. 67 f.

2) Under Dat. 16 og 30 Jun. 1658 tilstillede Rector og Professores Kongen to Suppliker, hvis væsentlige Indhold var følgende :

- 1) at Universitetets Privilegier maatte fornyes, og at alt, hvad der i sidste svenske Feide (1657-58) var passeret i adskillige Maader, særdeles med Vagt, Indkvartering og Rytterhold og andet, som Akademiet for sin underdanige Trofasthed at betee, sig saa godvillig paatog, taalmodig leed og udstod, aldrig skulde komme Akademiet, dets Professores eller Supposita, nærværende eller tilkommende, paa nogen af deres Privilegier, enten i Freds eller i Feides Tid, med ringeste Consequenz til nogen Præjudiz, Hinder eller Skade i ringeste Maade, og at Kongen vilde forsikre Akademiet, at sligt aldrig mere skulde vorde forlangt af Professores eller Akademiets Supposita til evig Tid.
- 2) at Kongen vilde bevilge Universitet til Vederlag for det Gods og de Rettigheder, som det havde mistet i Skaane og Tronhiem, Studiiskat af Kirkerne i Jylland, Stipendium Studiosi Mathematicum, Kobberstikkerens efterladte Vicarie, Expectance paa de to første Præbender, som enten i Ribe, Aarhus eller Viborg Kapitler bleve ledige, og jus Patronat. til Hellig Trefoldigh. Kirke.
- 3) at Universitetets Bønder maatte forskaanes for Indkvartering, Contributioner og Egter, og at Universitetet herefter, ifølge de Privilegier, det havde lige med Adelen, maatte i alle Reiser, Contributioner og Skattinger selv lade sine Bønder lægge i Lægd.

Alle disse Punkter bleve Universitetet tilstaaede ved fem Kongebreve af 6 og 14 Jul. Consist. Copiebog A. Fol. 1-3.

Enhver sin Hæder og Fortieneste. Thi det er ikke for selv at prale, at jeg overleverer dette til Efterslægten; jeg betragter mig blot som Redskab, og indrømmer Senatets egen Klogskab Æren.

”Men jeg kommer tilbage til Sagen. Svensken holdt endnu tværtimod Tractaten af samme Aar Fyen, Jylland og Holsten besat med sine seierrige Tropper, og foregav blant andet, at han beholdt alene Landet i Forvaring, indtil Tractaten blev opfyldt. Tillige opholdt sig her de svenske Commissarier, der ikke saa meget forlangte de stipulerede Punkter opfyldte, som gjorde alleslags nye urimelige Fordringer, der skulde følge af hine. Under alt dette smigrede de os med bestandige Forsikringer om evig Fred, og aabnede Udsigter til en for begge Nationer lykkelig Forbindelse mellem vor Kronprins og den svenske Konges ældste Datter, naar begge bleve voxne *k*). — — Men Vore, döve imod alt dette, svævede i ængstelig Bekymring, i det de eftertænkte Svenskens Troløshed og saa mange Nationers Skiæbne, som han imidlertid plagede og udsuede — —, da den ene af Gesandterne *l*) under Paaskud af at faae de Punkter confirmerede, man var bleven enig om, forlangte Tilladelse at reise bort, og forlod Byen.

k) *Inter principem nostrum Regisqve Svecorum primogenitam.* Men deri tager Forfatteren feil, da Carl Gustav ingen Dötre havde. Det rigtige er, at der blev foreslaaet Ægteskab mellem en dansk Prinsesse og den fyrstelig gottorpske Prins (Christian Albert). Holberg III, 283. Jfr. Pufendorf de rebus gestis Carol. Gust. IV §. 27. Denne danske Prinsesse var formodentlig Frederik den Tredies næstældste Datter Frederica Analia, som var fød 1649, og blev siden virkelig formælet med den samme Christian Albert i Aaret 1667.

l) Cojet nemlig, der fuldkommen indviet i Carls Planer synes ikke blot at have drevet Giek med de Danske men selv med sin Collega *Steen Billeke*.

"Jeg reiste imidlertid, efterat have, saa got jeg kunde, besørget Universitetets Anliggender i Byen, paa Landet d. 26 Juli i Consistorii AERende, for at besee Godsets Tilstand og undersøge Bøndernes Regnskaber. Til Medcommissær havde man paa mit Forlangende givet mig Prorektor Dr. *Christian Ostenfeld*, min nærmeste Forgjænger, fordi det var at haabe, at hans svage Kræfter skulde styrkes ved Luftens og Stedets Forandring. Vi reiste saa jevnt, og vi havde efter faa Dages Forløb giort Halt hos min Svoger *Erik Bager* paa *Erichstrup m)*, en Gaard tæt ved Storeheddinge, da der d. 8 Aug. omtrent Kl. 11, som Guds-tienesten var forbi — thi det var Søndag — kom den pludselige og foruroligende Tidende, at Svensken Dagen iforveien var løbet ind ved Corsøer, at man alt havde giort Landgang, at den seirende Hær alt havde alle Byer inde undtagen Cronborg og Kiøbenhavn, og havde sperret alle Tilgange til Hovedstaden. Dette uformodentlige Tilfælde satte os i den største Tvivlræadighed, om vi skulde blive der, hvor vi nu tillæddigvis befandt os, og, *vor Værdigheds og Akademiets AERE uforkrænket*, vente vor Skiæbne og Seierherrens Dom, eller vi skulde forsøge paa at flygte (*incognito*), og, om vi faldt i Fiendernes Hænder, da *ubekjendte i Hensende til vor Rang* blot synes at have ndsat vore egne Personer for Haanelse. Vi besluttede at blive. Men jeg, ligegyldig ved mine personlige Anliggender, som jeg overlod til Skiæbnen, var alene bekymret for Universitetet og for at faae Rectoratets Hæderstegn, Documenter og Regnskaber, og alle de Penge, jeg paa Akademiets Vegne havde hævet, forflyttede til et sikkert Sted fra mit Huus, hvor de efter gammel Skik laae i Forvaring. Uden Vanskelighed overtalte jeg vor brave Forvalter *n)* — denne var efter gammel Skik fulgt

m) Tilhører nu Hr. Justitsraad *Scavenius*.

n) Saaledes bør *Præfectus* her oversættes. Universitetets Godser vare dengang ikke sub cura Consistorii men sub cura Rectoris. For Rectoren blev det nødvendig,

med paa Reisen — til at drage til Byen; thi han tilbød sig selv, og næsten opofrede sig for Akademiet. Han skyndte sig saaledes, at han skuffede Fienden, slap lykkelig ind i Kiöbenhavn, og overbragte min Brøder, *M. Johan Brochman*, Sognepræst til Nicolai Kirke o), Nöglerne til alle Kisterne med Forslag fra mig, at sætte dem ned i Consistoriums hemmelige Hvelving — dog at Consistorium selv raadsløg herom. Dette blev af Professorerne samtykt.”

Her slipper *Brochmans* Beretning om sin Reise p), og vi høre intet til ham, før vi see en Consistoriibeslutning af 30 Nov. s. A. q), at tilskrive Rector til Kiöge, for at lade ham vide, at Cartellen r) var giort, og han nu uden Ophold og Fare kunde komme til Byen. Jeg seer imidlertid, at hans Medreisende, Dr. *Ostenfeld*, allerede var sluppet ind i Byen — jeg skal ikke sige hvorledes; thi d. 11 Nov. var han tilstede i Consistorium. End kom Rector selv ikke, saa at Pro-

naar han reiste ud paa Godset, at have Forvalteren med som Veiviser og Consulent.

o) Siden Profess. i Theologien.

p) Det følgende handler om de Svenskes videre Fiendtligheder, og giör blant andet Læseren bekiendt med adskillige Jer-tegn og Varsler, man i Forveien vilde have fornummet f. Ex. Luftens besynderlige Udseende, Blod paa Træernes Blade, Vandet rød i Fiskedamme, Börneskrig i Moders Liv, Börn fødte med Hielm paa Hovedet, o. s. v. altsammen utvetydige Mærker paa Himmelens Vrede og forestaaende Ulykker. Man maae forundre sig over at finde saadan Overtroiskhed hos en akademisk Lærer.

q) Act. Consist.

r) Angaaende Fangers Udvexling, da de Svenske efter Hollændernes Ankomst havde trukket sig noget tilbage fra Byen.

fessorerne i Midten af Jan. 1659 igien henvendte sig til Rigsraad *Otto Krag* med Anmodning, om muligt at skaffe ham ind. Denne lovede herom at tale med Generalauditeuren. Faa Dage efter talte Dr. *Erik Bartholin* atter med *Otto Krag*, som svarede, at han allerede havde gjort sig Umage derfor, og fremdeles af yderste Formue skulde arbeide derpaa. s) Da imidlertid de Svenske stedse mere indspærrede og ængstede Byen, indtil de endelig Natten 10—11 Febr. forsögte en Generalstorm, saa lader det sig let begribe, at det under disse Omstændigheder ikke blev muligt at faae ham ind, forudsat at han selv havde Lyst. Men da Stormen var forbi, og man strax begyndte at underhandle om Fangers og Dödes Udvevling, saa fik ved denne Leilighed Rector Magnificus Tilladelse at komme til Byen, hvor han indtraf d. 17 Febr. t), og havde Dagen efter Audiencz hos Kongen for at fortælle, hvorledes det stod til med de Svenske uden for u). D. 25 Febr. mödte han förste Gang i Consistorium, som den Dag blev holdt i hans eget Huus v). At den Engelske Gesandt *Phi-*

s) Act. Cons. 20 og 22 Jan. 1659.

t) *Wallensbeck* Diar. Obs. Hafn. ved 17. Febr. 1659

Magnificus fra Kiöge
Sit Hiem igien maae söge.

u) *Wallensbeck* ved 18 Febr. 1659.

Magnificus maae tale
Med Kongen om den Qvale,
Som de paa Landet klage
Af Stormens sidste Plage.

v) Under Beleiringen havde Professorerne for det meste holdt Consistorium i Prorectorens Huus, da man ikke var sikker paa Studiigaarden formedelst de idelige Kugler og Granater. Jevnf. Act. Consist. 23 Octob. 1658.

lip Meadow især havde bidraget til, at Rector fik Tilladelse at komme ind, seer man af et ziirligt latinsk Taksigelsesbrev til ham fra Consistorium under 25 Mai 1659 x), hvori det tillige anmoder ham om at faae udvirket hos Kongen af Sverrig frit Leide tilbage for tre Universitetet dyrebare Siele, nemlig for Brødrene *Thomas y)* og *Bartol. Bartholin* og for *Drude Fincke z)*, som ved Fiendilighederne vare blevne afskaarne fra deres Familie i Hovedstaden, og opholdt sig hine i Roskilde, denne i Lund. Dette maae og være blevet bevilget; thi d. 3 Juni finder jeg, at *Thomas Bartholin* har mödt i Consistorium.

D. 21 Mai, mod sædvanlig Skiftetid, frasagde Dr. *Brochman* sig Rectoratet, og nominerede Dr. *Wandalin aa)* til sin Eftermand, hvilket samtlige Professorer samtykte og *Wandalin* selv tog imod. Imidlertid blev det Spørgsmaal opkastet i Consistorium, om den nye Rectors Indsættelse skulde under nærværende sørgelige Omstændigheder skee med sædvanlig Höitidelighed, eller om det ikke var meest passende at lade det blive ved en privat Overdragelse. Man forespurgte sig desangaaende hos Patronen, som lod svare, at han ønskede, "at *renunciatio Rectoris* maatte *consuetis ceremoniis* skee *loco solenni*, helst fordi at den gemene Mænd kunde see, *nos adhuc aliquam habere rempublicam.*" Men derimod satte sig især Rector Magnificus, *Brochman*, og meente, "at, som vi nu saa ofte os havde besværgt paa et og andet høie Steder over vore Privilegiers Forkrænkelse og vor Ordens Misagt i saa mange Maader, da kunde det

x) Findes in extenso i Copiebogen A. Fol. 29. 30.

y) Profess. Anatom. et Medic.

z) Enke efter Dr. Theolog. Joh. Rasm. Brochman og Datter af Dr. Thomas Fincke, Professor i Medicinen.

aa) Prof. i Theologien.

agtes utidigt, at vi nu *tanquam rebus integris* med stor *pompa* saadant forrettede, ja fast mere raadsomt per *renunciationem privatam* med deres *invidia*, som os saaledes have eftertragtet, at contestere, paa det at baade *praesentes* og *posteri* kunde vide og deraf slutte, *nos pene nullam habuisse rempublicam*" *bb*). Imidlertid følte dog de fleste af Professorerne det Upassende i saadan en Trodsighed, og erklærede sig for Patronens Mening; men da nærværende Rector var saa svag, at han ikke nu for Tiden kunde med de sædvanlige Ceremonier overlevere Rectoratet til sin Eftermand, saa bad man ham at beholde det til Mikkelsdag, hvilket han og lovede, og takkede for den ærefulde Prorogation. Ved denne Leilighed kom det til Omtale, om det i det Hele ikke var beqvemmest, at Rectorskifte herefter fandt Sted ved Mikkelsdagstider istedet for den sædvanlige Termin. Over denne Sag blev enhver Professors skriftlige eller mundtlige Betænkning afgivet i Consistorium d. 16 Jun. 1659, og omendskiønt man da næsten eenstemmig voterede for den foreslagne Forandring, besluttede man dog d. 12 Sept., at det skulde forblive ved det gamle. Imidlertid skulde nu *Brochman* første Torsdag efter Mikkelsdag overlevere Rectoratet til *Wandalin* med sædvanlig Høitidelighed, om hans Helbred tillod det; hvis ikke, da privat paa Consistorium. Ikke desto mindre gik ogsaa denne Tidspunkt forbi, uden at *Brochman* enten offentlig eller privat nedlagde Rectoratet, hvorover Dr. *Wandalin*, som designeret Eftermand, blev meget fortrydelig, og erklærede dette Ophold baade for constitutionsstridigt og fornærmeligt for sig. Hans Erindringer desangaaende foranledigede et Concluseum, at Resignationen uopholdelig skulde iværksættes, og Rector derom det venligste og kiærligste, skee kunde, paamindes. *Brochman*, som var syg, erklærede, at han om 10 eller 11

bb) Act. Cons. 3 Jan. 1659.

Dage vilde resignere i sit eget Huus, hvilket han ogsaa gjorde, sidt i October og endte saaledes sit besværlige og lidet glimrende Rectorat *cc*). Tre Aar efter døde han. *dd*)

cc) Act. Consist.

dd) Efter Worm d. 15, efter en Optegnelse i Act. Consist. d. 14 Jan. 1662.

Den offentlige Examen, som har foranlediget dette Indbydelsesskrift, er den tiende i det Schouboeske Institut. Det har siden dets Oprettelse aarlig afgivet unge Studerende til Akademiet, hvoraf Fleerheden erholdt Udmærkelse, alle de øvrige den beste Karakter. Iaar dimitterer det *til Universitetet* følgende fire Kandidater

Peter Friderich Weber

en Søn af Hr. Revisor Weber i Kiöbenhavn.

Thomas Hvalsöe Thomsen

en Søn af Hr. Provst Thomsen i Weilbye i Fyen.

Carl Valentin Falsen

en Søn af Hr. Etatsraad Falsen, Justitiarius i Stiftsverretten i Christiania.

Carl Ferdinand Berner

en Søn af afg. Hr. Berner, forhen Kong. Dansk Resident i Patna.

I Overeensstemmelse med den tagne Beslutning (s. Indbydelsesskriftet for ifor) aarlig at indføre i Programmet en Fortegnelse paa de unge Mennesker, som i foregaaende Skoleaar ere udgaaede fra Institutets *Handelsklasser* efter at have opnaaet den Grad af Kundskaber og Dannelse, at de derfra kan ansees *dimitterede*: anføres her navnlig følgende unge Mennesker, der i sidste Aar ere udtraadte af Handelsklasserne som *modne* til deres Bestemmelse.

Hans Frederich Hellesen

en Søn af Hr. Bogholder Hellesen, afgaaet som Copiist ved den Kongelige
Courant-Banque.

Niels Wivild

en Søn af Hr. Tracteur Wivild, afgaaet til de Herrer Coustrup et From's
Comptoir i Danzig.

Theodor Frisch

en Søn af Hr. Justitsraad Frisch, afgaaet til Krygers Enke et Compagnie
Comptoir i Lybek.

Man kan ifølge den antagne Grundsætning hverken denne Gang eller for Fremtiden bekendtgjøre Navnene paa de unge Mennesker, som have forladt eller fremdeles maatte forlade Institutet, for *dette* erkiender dem modne.

Bestyreren henviser dem, som ønske nærmere Oplysning om Institutets Organisation, til Collegialtidenden af 7 Aug. 1802. Han tilføier blot, at siden den Tid ere følgende Forbedringer giorte. 1) en Præliminærklasse No. 2

re oprettet, saa at der nu i alt zere Præliminærklasser, 5 Handelsklasser og 6 studerende Klasser. 2) at, for at give Institutets indre og ydre Politie den muligste Fuldkommenhed, ere istedet for een Inspector *tre* antagne, hvoraf den ene har Opsigt over samtlige Elever ved deres Ankomst og Bortgang, de to andre vexelyis over Pensionnærerne, saa at disse intet Öieblik ere overladte til dem selv.

Den offentlige Examen tager sin Begyndelse den 19 Sept. om Eftermiddagen Kl. 4, og fortsættes de følgende Dage alle Klasserne igiennem. De fire Kandidater holde hver en kort Tale, den ene ved Examens Aabning, end anden ved dens Slutning i Kandidatklassen, den tredie ved dens Begyndelse i Handelsklasserne, den fjerde ved den hele Examens Slutning. Den sidste Dag er bestemt til offentlig Prövelse af Pensionnærernes og andre deeltagende Elevers Fremgang i gymnastiske Övelser. Tilsidst skeer Præmiernes Uddeeling, en Handling som ledsages med en Tale af Hr. Dr. og Provst *Bloch*, og en Kantate, hvortil Ordene ere af Hr. Etatsraad *Falsen* og Musiken af Hr. *Zink* den yngre.
